

Jedna z nejstarších loutek v divadle se letos opět vrátí na jeviště - v pohádce Drak bude titulní postavou. Foto: Iva Najdonová

Kašpárkova říše bude stoletá. Chce ukázat původní loutky

Bezmála sto let navštěvují dětská diváci představení olomouckého souboru Kašpárkova říše. Amatérští loutkáři, kteří ným postavám propůjčují hlas a ovládají jejich pohyb, přivedli za dobu svého působení na jeviště pohádky jako Bajaja, Zlatovláska, Tři zlaté vlasy děda Vševěda, Popelka nebo Broučci. Každou z nich uvádí postava Kašpárka, pokud se v příběhu rovnou neobjeví.

Historicky první představení souboru se konalo 4. ledna 1920 v hospodě U Pelikána. Pod vedením principála a zakladatele divadla Františka Čecha se hrál Doktor Faust. Představení se ale údajně nedohrálo – diváci se na sebe prý tak tlačili, až před sebou zbořili jeviště.

O nedostatek prostoru se soubor už několik desítek let starat nemusí. Představení pořádali jeho členové v hejčínské sokolovně, která dnes už nestojí, od padesátých let pak má soubor stálou scénu ve Slovanském domě. Do takzvaného rytířského sálu se pohodlně vejde sto diváků. Velkokorysý je i zázemí – vodiči loutek

mohou procházet několik metrů nad zemí, sklad tu mají také loutky z většiny pohádek.

Mezi nejstarší patří loutka draka, jejíž stáří se odhaduje minimálně na osmdesát let. „Je to původní loutka ještě z Hejčína, takže má osmdesát nebo devadesát let. Je vyrobená z pytloviny a táta ji nechal restaurovat,“ vysvětluje vedoucí Aleš Pop. Drak má v očích vložené žárovky a díky trubici procházející trupem může vypouštět i kouř z tlamy.

Hrávalo se i na třech plánech

Současný vedoucí Aleš Pop se potkával s loutkami od kolébky. Jeho rodiče byli nedílnou součástí souboru. „Seznámili se v přerovském loutkovém divadle, ale po přestěhování do Olomouce začali hrát divadlo tady. Táta loutky vyráběl, maminka jim šila oblečení a vodila. Některé z loutek vznikly u nás doma na kredenci,“ vzpomíná. Jeho otec Zdeněk Pop vedl Kašpárkovu říši přes čtyřicet let. Byl principálem, režisérem, výtvarníkem i tvůrcem loutek.

Právě za jeho éry zažívala Kašpárkova říše nejlepší časy. „Soubor čítal přes padesát členů, mohly se díky tomu hrát velké inscenace jako Mauglí. Ta se hrála na třech plánech se spoustou postav,“ dodává Pop.

Publikum mládne, loutkoherci stárnou

Po roce 1990 nastal pro Kašpárkovu říši postupný odliv členů, dnes se o chod aktivně stará zhruba patnáct nadšenců. „Změnilo se také publikum, dříve to byly dvanáctileté třináctileté děti, dnes máme nejstarší děti v prvních třídách,“ vysvětluje Aleš Pop. Sem tam se mezi amatérskými loutkoherci objeví talent. V současnosti je to například Štěpán Gajdoš, který absolvoval herectví na brněnské konzervatoři a teď pokračuje ve studiu na DAMU.

Soubor plánuje oslavit sto let již letos a to v rámci přehlídky Čechova Olomouc, kterou každé dva roky na podzim pořádá. „Rád bych na oslavě připomněl ty, kteří v Kašpárkově říši působili. Mohli bychom vystavit původní loutky a jiné předměty, které má ve svém depozitáři Vlastivědné muzeum,“ plánuje Pop.

Kašpárkova říše otevírá své brány každou neděli odpoledne od konce října do poloviny dubna. Budoucnost je ve hvězdách. „Pokud budou lidé, pojedeme dál. Většina členů je v důchodovém věku, už bychom potřebovali i mladší členy. Divadlo ale zabere spoustu času a na každý je ochotný ho obětovat,“ uzavírá Aleš Pop.

Iva Najdonová

Současný principál Aleš Pop v rytířském sále Slovanského domu, kde sídlí Kašpárkova říše už sedesát let.

Foto: Iva Najdonová

Leden

Nové rok vítáme s veselém rochem,
se sklínkó šampáňa a s plným břochem.

Ohňostroj rozzárel očenska děti,
a me si dáváme svy předsevzeti.
Ta kóřet přestane, ten zasé s pitim,
že zhodim kilu šest, to vážně citim!
Říkám to nahlas - de do tohyho.
Ale né od zétřka, až od drohyho.

Velikonoční zvyky na Hané

Nejsme kraj, ve kterém se po celou dobu zachovaly folklorní tradice v plné šíři, jako tomu bylo třeba na jižní Moravě. O to víc si cením těch, kteří pátrají ve starých spisech a snaží se takové tradice udržet i na naší krásné Hané. Stejně tak jsme k tomu přistupovali před lety i my v Němčicích nad Hanou. Těžila jsem z vyprávění mé maminky a našich předků. Něco jsme si tedy zjistili a před více jak dvaceti lety jsme začali pomalu tradice obnovovat.

Nyní tedy u nás Velikonoce vypadají tak, že na Smrtnou neděli jdou děvčátka oblečená do krojů s májíčky do kostela na mši svatou. Potom už máme své příznivce, které musíme navštívit a chodíme po koledě po celých Němčicích. Neopomenutelnou zastávkou je dům seniorů, kam svým příchodem přinášíme jaro, děvčátka zazpívají koledy a každá babička i dědeček dostanou kytičku z májíčka. V půl třetí odpoledne pak máme vystoupení v sále kina - pro letošní rok jsme připravili vystoupení plné zvířátek ve dvou pásmech, potom děvčata zatančují Žala jatelinku. Dospěláci zatančí dvě nová pásma připravená na tento program. Jde o pás-

mo s hanáckými deštníky a pak Vila vínky, které volně navazuje na přenádhernou písničku Vyšla hvězda - je to písnička, kterou nahrál soubor Rozmarýnek a vypráví příběh o Ježíšově matičce a o jeho posledních dnech. Symbolem celého pásma je trnová koruna. Toto bude překvapení i pro naše stálé návštěvníky, doufám, že je vystoupení zaujme. Pokračováním programu a vlastně smyslem celé neděle je rozloučit se se zimou a přinést všem jaro. Na konci vystoupení si děvčata nastrojí Smrtku a ve spolupráci s našimi hasiči ji pak na náměstí upálíme. Abychom opravdu spálili zimu, tak pro každého návštěvníka jsou připraveny například skořápky z ořechů, výfuky z vajíček - prostě vše neživé, co nám již posloužilo. Potom vyjdeme ven a spálíme Smrtku, všichni účastníci přihodí do ohně skořápky, výfuky a podobně. Abychom opravdu měli jistotu, že Smrtka shoří.

Folklor spojuje

Mezitím děvčátka za zpěvu „Neseme, neseme Májíček, utál ho, utál ho Janíček, pěkně zelené, kvítím zdobené náš stromeček,“ obejdou náměstí a přinesou ozdobený veliký májíček

plný květů. Aby si každý přinesl kousek toho jara domů, dostane od nás větvíčku s kvítekem, aby si ho opatroval, že do příštího jara. Samozřejmě už každý ví, že si přinese domů štěstí, zdraví a pohodu, pro zvířátka naději na plno mládětek. Krásné na tom všem je, že už máme mezi s sebou takové příznivce, že před Smrtnou nám přinesou plnou tašku nadělaných kvíteků a plnou tašku výfuků a korále pro Smrtku. Je to moc hezké vědět, že to co děláme, neděláme jen pro sebe.

Klapači jdou dědinou, klepání zvonijou

Asi před třemi lety se nám stala taková nemilá věc, byli jsme dopředu dohodnuti, kdo udělá základ pro Smrtku, kterou pak děvčata budou zdobit, začalo vystoupení, velký májček už byl připravený a my jsme na scéně oznámili, že teď přijde ten nejdůležitější okamžik - zdobení Smrtky. Jaké bylo naše zděšení, když Pavel, který ji měl připravit, seděl v klidu na topení a na dotaz „Kde je Smrtka?“ najednou zbledl a jenom řekl, že na ni zapomněl. Nedovedete si představit, jak mi bylo, v šatně jsme našli mokrý mop, který jsme vykroutili, přivázali na něj ramínko od šatů a obalili kusem prostěradla. Na scéně již nic netušící Bohunka se nechala slyšet, „Kde jsi tak dlouho, tobě to trvá,“ a tak. Všechno pak proběhlo, jak mělo. Naštěstí se v sále objevili hasiči a řekli, že se Smrtka pálit nemůže, protože je velký vítr. Moc se mi ulehčilo, protože jsem si nedovedla představit, kolik skořápek bychom museli přinést, aby ten kovový mop, který byl základem Smrtky, shořel.

Samozřejmě toto není konec Velikonoc, na Zelený čtvrtek pak obcházíme Němčice s klapači a říkáme: „Klap, klap klapači, jdou k vám hrkači, jdou celou dědinou, klepání zvonijou.“ To

samé se opakuje na Velký pátek a na Bílou sobotu se pak oblečou děti do krojů a až do poledne chodí po koledě a vybírají cukrovinky, penízky a hlavně syrová vajíčka. Po skončení koledy se sladkosti rozdělí na hromádky, vajíčka se nechají v ledničce, a pak se po Velikonocích sejdou všichni u společného stolu a smažených vajíček.

Nový zvyk: hledání pokladu

Předminulý rok jsme zavedli ještě jeden zvyk - a to na Velký pátek večer se vydáváme hledat poklad. Děti se shromáždí na kraji vesnice a pak úplně bez světla za „naprostého“ ticha se vydáváme hledat poklad. Jdeme do cestičky na odlehle místo, které je plné svítících bludiček ukazujících cestu k pokladu. Ten loňský byl nádherný, našli jsme starý hliněný hrnec plný čokoládových zlatáků, prstýnků, náramků a hlavně celý svítil tajemným světlem. Když jsme pak šli všichni svorně zpátky tou černou nocí a táhli obrovskou láhev plnou svítících náramků, hrnec s pokladem, někteří část nesli v batohu na zádech, bylo to tajemné. Pak jsme rozdělovali poklad. Děti si určitě vzpomenou, až budou mít svoje děti a pevně věřím tomu, že jim něco podobného připraví i oni sami. Tak by to mělo být.

Jana Otáhalová

Pálení čarodějnic: zdomácnělý, ale populární zvyk

V posledních letech se stává, že se stále více rádi vracíme ke starým kořenům a dávným tradicím. Mnoho lidí si nechává vyhledávat svoje předky v matrikách, aby zjistili odkud pochází, stále více se objevují pozapomenuté zvyky, které byly kdysi součástí života. Jedním z takových zvyků je i pálení čarodějnic.

U tohoto zvyku se musíme vrátit zpátky do historie, kdy si lidé neuměli vysvětlit mnoho věcí, které byly spojeny například s léčitelským, s přírodou a podobně. Na území Moravy patří mezi jedno z nejtajemnějších míst Petrovy kameny v Jeseníkách a můžete si je prohlédnout, když se vydáte po hřebenovce směrem z Ovčárny nebo je z trošku větší dálky krásně uvidíte z Pradědu.

Petrovy kameny, čarodějnictví a inkvizice

Petrovy kameny získaly své pojmenování po otci překrásné dcery kováře Petra. Jedna pověst praví, že se Petr zamiloval do dcery správce hradu Sovince a že milenci se schovávali ve skalách u Petrových kamenů, protože správce s jejich láskou samozřejmě nesouhlasil. Druhá pověst vypráví, že Petr měl překrásnou dceru, do které se zamiloval správce, ale kovářova dcera raději volila smrt skokem ze skály. Petr byl tak nešťastný ze smrti své dcery, že správce zabil, a pak se schovával právě v oblasti Petrových kamenů. Nevím, která pověst je blíže pravdy, ale s určitostí víme, že na Petrových kamenech se v průběhu minulých století konala setkání ďáblových pomocníků, prováděly se zde taneční reje za přítomnosti ďábla. Kdo se těchto setkání účastnil, byl označován za čaroděje nebo čarodějnic a to stačilo v 17. století k tomu, aby po takových lidech šla inkvizice a zpravidla pak skončili po těžkém mučení na hranici.

Z bylinkářek měli někteří strach

Čarodějnictví se ve velké míře objevovalo i na Kopicích poblíž Žitkové u Starého Hrozenkova na pomezí Moravy a Slovenska. Jednalo se o chudý kraj, kde se z generace na generaci předávaly (většinou z matky na dceru) znalosti o bylinkách. Ženy věděly, která léčí lidi, která dobytek a znaly také, že některé bylinky dokážou pomoci zamilovaným k lásce, některé bylinky naopak jsou schopny způsobit agresivitu, omámení, zlo a tak dále. Žitkovské bohyně věděly, kdy se mají bylinky sbírat, aby měly ten nejsilnější účinek. Samozřejmě některé se sbíraly za noci, některé z rána, jiné po dešti... Proto se s nimi téměř až do současnosti pojil přídomek bohyně. Poslední zemřela v roce 2001. Byly to ženy ne-

smírně uznávané, ale nechodilo se k nim veřejně. Všichni o nich sice věděli, ale navštěvovali je tak, aby se nevědělo, že se k nim chodí. Bohyně dovedly opravdu mnohdy pomoci i těm, na které byla současná věda krátká. A stejně jako ti, kteří se setkávali na Petrových kamenech, byly i ony považovány za čarodějnice a ve středověku byly upalovány. Protože jejich umění znát kouzla bylin považovali ostatní za čarodějnictví, nechtěli si přiznat, že jsou to po generace nabyté znalosti, kterých je třeba si vážit. Bohyně znaly něco, co si mnozí nedovedli vysvětlit. A ze strachu, aby nezískaly moc, byly také inkvizicí upalovány.

Dnes vyšší síly společně oslavujeme

A co současné pálení čarodějnic jako obyčej? Tento zvyk není až tak zcela naším zvykem, přišel k nám v podstatě z německých zemí, zdaleka není tak starý jako třeba zvyky velikonoční. Je to obyčej, který se líbí, který je plný veselí, kouzel, masek a může se ho účastnit v podstatě každý, není omezen ani pohlavím ani věkem. Trošku je ovlivněn médií a trošku převzal prvky z jiných zemí a krajů a na mnohých čarodějnicích je poznat, že si vzaly příklad z čarodějnické školy nebo Saxany. Je to

dobře, protože
sblížíže lidi,

kteří
se chtějí
sejít a chtějí
se radovat.
Úplně nejlepší je, že za tímto zvykem nevidíme původní palování na hranicích, ale tajemno nadpřirozenosti.

Jana Otáhalová

Hovězí dušené v mrkvi

- ☞ 1 kg hovězí maso
- ☞ tuk
- ☞ sůl
- ☞ pepř
- ☞ 1 kg mrkve
- ☞ tuk
- ☞ mouka
- ☞ muškátový květ
- ☞ cukr

Maso, může být i přední, nakrájíme na kostky (3x3 cm). Do kastrolu dáme tuk, tyto kostky, osolíme, opepříme, přilijeme teplou vodu a necháme dusit. Mrkev očistíme a nakrájíme na plátky nebo na kostičky a asi po 30 minutách je přidáme k masu. Připravíme světlou jíšku z tuku a mouky, lehce okořeníme muškátovým květem. Jíškou pokrm zahustíme a dusíme do měkka. Můžeme pak na závěr dochutit solí a cukrem.

Dřevo je nutné poslouchat, ne lámat, vysvětluje výrobce hraček

U Sýkorových v Loučanech na Olomoucku to voní dřevem a barvami. Aby ne, jejich domeček je místem, kde se prodávají, ale hlavně už několik let vyrábějí dřevěné hračky. „Obchod mám už deset nebo jedenáct let a hračky děláme od roku 1991. Možná jsem to podědil po předcích, oni sice nedělali hračky, ale se dřevem pracovali oba mí dědové. Můj tatínek pak byl profesí elektrikář, ale spíš než kus drátu byste u něho našli fošnu dřeva,“ vzpomíná Josef Sýkora.

Dřevomodelář Josef Sýkora ve svém obchodě v Loučanech na Olomoucku drží v ruce vláček, který patří v jeho firmě k nejdéle vyráběným hračkám.

Vyučil se dřevomodelářem a když se mu narodila dcera, vyrobil první vláček. „V obchodech nebylo nic, vláček jsem musel udělat sám a tak nějak to asi i začalo. I když to úplně první, co jsem vyrobil, byl hlavolam. Jmenoval se Čertí suk a kdysi ho udělal už táta,“ popisuje šikovný řemeslník.

Vlázky vyrábí dodnes, ovšem přibyla k nim celá řada dalších věcí. „Autíčko, různé skládací věci, hlavolamy, dekorace. Dnes si už ani netroufnu říct, kolik těch věcí je. Hodně děláme dekorace, to je zakázková práce. Člověka baví, že nedělá stále to samé,“ popisuje podnikatel a zamýšlí se, které z hraček dají nejvíc práce. „Přesné geometrické tvary. Výroba je ruční a vyrobit přesné kolečko, kostku, rovnoramenný trojúhelník, to dává opravdu zabrat,“ zamýšlí se Josef Sýkora.

Zájem o dřevěné hračky je pořád. V devadesátých letech je vytlačil plast, teď se ale rodiny dostávají zpátky k tradičním materiálům. „V posledních letech mám pocit, že se rodiče i děti začínají pomalu vracet k věcem, které by dětem mohly něco dát,“ míní dřevomodelář, jehož výrobky se chlubí i logem Hanácké vérobek.

Práci mají rozdělenou se ženou. Pan Sýkora dřevo ručně zpracovává, jeho žena pak jednotlivé kousky dobarvuje, lakuje, balí a nakonec posílá zákazníkům. Výrobky lze koupit u nich doma i v e-shopu, ale také na prodejních akcích v regionu. „Nejlepší je, když jedeme na jarmark, kontakt s lidmi. To je na té práci asi nejlepší,“ usmívá se spokojeně Josef Sýkora.

Ř e m e s l o

ho i po letech stá-
le baví. Dřevo je pod-
le něj materiál, kte-
rý je tvárný a velmi
příjemný na dotek.
„Se dřevem se dají dělat
úžasné věci.
Nejraději po-
užívám ja-

vor a buk. Pokud budu dělat třeba hrušku, vezmu si javor, protože jeho barva je až bílá a hruška po natření bude krásně žlutá. Kdežto buk je trochu dočervena a je úžasný třeba na výrobu jablíček. Se dřevem se pracuje úžasným způsobem. Vždycky říkám, že je potřeba materiál trochu poslouchat a ne ho lámat tak, jak já potřebuji,“ doplňuje Josef Sýkora.

Petra Pášová

Makové řízky válečné

*1/4kg uvařených prolisovaných brambor
≈ 1/4kg mouky ≈ 15 dkg cukru ≈ šťávu
a kůru z 1 citronu ≈ 1 vejce ≈ 5 dkg
másla ≈ prášek do pečiva*

Na vále zaděláme 1/4kg uvařených prolisovaných brambor, 1/4kg mouky, 15 dkg cukru, šťávu a kůru z 1 citronu, 1 vejce, 5 dkg másla a prášek do pečiva. Těsto rozdělíme na 3 díly. Plech pomažeme máslem. 1 díl rozválíme na tloušťku malíku, vložíme na plech a potřeme makovou nádivkou, zakryjeme druhým vyváleným dílem, potřeme mákem a zakryjeme třetím dílem. Pomažeme máslem a upečeme. Pak nakrájíme na řízky a pocukrujeme.

Srpen

*Nad lánem obili dnes vzduch se teteli,
kombajne po roko vejele do poli.*

*Zrno je zlatý a hnědy klase
zrovna jak před rokem, dneská zasé.*

*Móko pak rozvezó všem pekárnám,
navzdore solárnim elektrárnám.*

*A debe náhodó přejele s vodó,
sendem se v zehrádce před hospodó.*

Léčivé účinky Těšíkovské kyselky znali už před 350 lety

V lesích Nížkého Jeseníku přibližně jedenáct kilometrů od Šternberka a kousek za hranicemi Hané vyvěrá ze země pramen železité vody. Své jméno dostal podle neďaleké vesničky Těšíkov a patří mezi vyhledávané turistické cíle. Dostat se k němu dá na kole i autem.

První zmínky o Těšíkovské kyselce sahají do konce 60. let 17. století. Už tehdy se vědělo o jejích léčivých účincích a obsahu pro tělo důležitých minerálů železa či hořčíku. Ostatně, právě od prvního z nich má pramen svou charakteristickou rezavou barvu.

Kyselka dala dokonce vzniknout i přírodním lázním. Od roku 1935 zásobovala soukromou plnírnou doktora Albína Nassvetra z Dolan u Olomouce. Původní prameniště stálo vedle asfaltové silnice, která údolím zařezaným mezi zalesněné kopce prochází.

Po druhé světové válce vrt prameny neunikl znárodnění. V 90. letech ho od restituentů získal Šternberk. Minerální vodu si lidé začali stáčet z nového místa, zpod dřevěného pří-

střešku vedle koryta Trusovického potoka. Přívaly turistů ale způsobily značné poničení prameny a v roce 2004 tak bylo nutné ho zrekonstruovat. Peníze na ni kromě komunálních politiků ze Šternberka poskytla také Evropská unie a to z programu, který pomáhá mimo jiné rozvoji venkova.

Od opravy je na místě kámen, ze kterého tryská kolem 30 litrů železité kyselky za minutu. Než se dostane na povrch, musí voda urazit 63 metrů. K prameništi, které má na straně vedle potoka ještě jeden vývod, vede pohodlný chodníček. V sousedství se navíc nachází parkoviště pro auta.

Voda z lesů u vesnice Těšíkov je naprosto nezávadná. Její teplota se pohybuje mezi 9 a 10 stupni Celsia. Chuť má výbornou, proto si pro ni často jezdí jednotlivci i rodiny s dětmi ze Šternberska, Olomoucka, Rýmařovska nebo Bruntálska. Kdo by chtěl s PET lahví nebo rovnou s kanystrm dorazit na kole, může se vydat po regionální cyklotrase R8 vedoucí z Prostějovska přes olomoucký region až na Bruntálsko.

Petr Komárek

Šedesát let výstav. Flora Olomouc slavila výročí a ukázala trendy ve výstavnictví

Tradici květinových výstav, které vydržely šest desetiletí, si minulý rok připomínalo olomoucké výstaviště Flora. Například při letní etapě květinových výstav autoři hlavní expozice vytvořili několik zastavení, ve kterých mapovali nejvýznamnější momenty od roku 1958. Jedna část se věnovala také možné budoucí podobě vycházející z hotového návrhu na rozvoj areálu.

Expozice v pavilonu A nesla jméno Rozkvetlá léta. Architekti Jiří Martinek, Nina Loderoová a Sebastian Loder ze Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity v Brně vsadili na jednoduchou a prostornou podobu. „*Chceme se dívat trochu do budoucna. Proto jsme dali možnost hlavní expozici ztvárnit mladým architektům. Věřím, že se návštěvníkům líbila,*“ řekl ředitel Výstaviště Flora Olomouc Jiří Uhlíř. „*Centrální expozice je brána jako soudobá. Snažíme se inspirovat trendy ve výstavnictví. Proto je vzdušnější, zároveň retrospektivní. Proto je v celém pavilonu šest zastavení. Jedno z nich je expozice inspirovaná čistě historickou výstavou, jiné mluví například o tom, že jednou za dva roky bylo součástí letní etapy Vyznání růžím. Je tu také zastavení, které návštěvníkům ukáže a podhalí možnou budoucnost,*“ dodal

Uhlíř. Další pavilony se zaměřily na minimalistickou výstavu Svatba v květech nebo představení vědecko-výzkumných ústavů.

Letní etapu navštívilo dvacet tisíc lidí. Výstavy pro města znamenají velký turistický potenciál. Radnice proto před časem zadala zpracování územní studie, která by přinesla návrhy, jak areál výstaviště s okolním parkem osvěžit.

Kromě nového pavilonu B studie obsahuje mimo jiné parkovací domy a ve Smetanových sadech čítárnu, vodní prvky nebo novou kavárnu.

Ondřej Zuntých

Nejoblíbenější loutkou v přerovském divadle je Kašpárek

Patří k nejstarším sokolským loutkovým divadlům v České republice a výjimečné je i tím, že má svou stálou scénu. Loutkové divadlo T. J. Sokol v Přerově navazuje na bohatou tradici.

Tělovýchovná jednota a kultura? „Většina lidí vnímá Sokol, jako sportovní organizaci a když vidí, že děláme i něco jiného než sport, tak jim to přijde neobvyklé. Ve skutečnosti jsme ale vždy dělali sport a současně i vzdělávali. Jde o obohacení těla i ducha. Snažíme se dohnat to, co spousta dětí nezná - historii. Moderní dějiny se dnes ve školách moc neučí, přitom nám jsou nejbližší a v podstatě stále ovlivňují náš každodenní život,“ říká herec a režisér přerovského loutkového divadla Jakub Navařík.

Komunistický režim a povodně 1997

Loutkoherci se ve městě dali dohromady už v roce 1915, přestávky měli v historii jen několikrát. Za minulého režimu byl Sokol zakázaný, přesto jeho členové hráli dál, jen pod jiným názvem. „Nemohli veřejně přiznat, že jsou sokolové, to by je zakázali. Všechno navíc podléhalo cenzuře. Scénáře se musely kontrolovat slovo od slova a loutkoherci museli schválené znění přesně dodržovat, jinak mohli mít problémy.

Divadlo fungovalo, ale že by bylo svobodné, to se určitě říct nedá,“ připomíná Jakub Navařík. Druhou vážnou ranou byly pro kulturní stánek povodně v roce 1997. Voda tehdy sokolské divadlo zdecimovala. „Jsme na břehu Bečvy. Problém je, že máme sedačky ve sklonu, aby bylo dobře vidět. Voda tak valila přes ulici a vzlínala i odspodu. Byla to totální likvidace loutek, kulis, zbyly jen kousky. Dodnes máme v archivu uloženou půlku hlavy našeho původního kašpárka,“ vzpomíná na složité časy loutkoherec. Když pak povodeň opadla, v divadle zbyl jen jeden velký prázdný prostor. „V sále byly nánosy povodňového bahna, všechno bylo zničené. Kdyby nebyla skupina lidí, kteří sehnali peníze a pustili se do práce, nikdy by se už divadlo neobnovilo. Na druhou stranu díky téhle katastrofě je divadlo dnes perfektně vybavené,“ přemítá.

Divadlo se stálou scénou

Mít vlastní stálou scénu je i dnes mimořádné. „Není to vůbec obvyklé. V roce 1935 se začala stavět nová přerovská sokolovna a v tu dobu už mělo naše loutkové divadlo dvacetiletou tradici. Sokolové chtěli mít loutkové divadlo i kino. Dnes už víme, že kino se nevešlo. Máme tak prostory, které jsou přímo navržené a postavené pro loutkové divadlo. Je to neuvěřitelná výho-

Kašpárkův první krok do života.

da, za kterou můžeme našim předkům jen děkovat," upozorňuje divadelník, který pracuje jako fyzik na Univerzitě Palackého v Olomouci. Ačkoli jsou ochotníky, podmínky mají profesionální.

V hlavní roli Kašpárek

Pro přerovské loutkoherce je letošní sezona už více než stá. Dlouhodobě se specializují na pohádky pro děti. „Místní na to jsou zvyklí a divácký ohlas je někdy až neuvěřitelný. Množství diváků, kteří se za námi vrací, je úžasné,“ usmívá se Jakub Navařík. Divadlo hraje každou neděli dvě představení. „V pravidelném programu každý rok hrajeme pět různých pohádek, z toho každá se osmkrát opakuje. Kromě toho se objevujeme i na akcích města, festivalech, přehlídkách a některá představení máme i pro dospělé diváky,“ prozrazuje. V repertoáru mají pohádky známé

i ty, o kterých se moc neví. Tutovkou jsou ale ty slavné a nejoblíbenější postavou je Kašpárek. „Pohádky O Popelce, Sněhurka a sedm trpaslíků, Ferda Mravenec, to jsou trháky. Hrajeme ale i méně tradiční pohádky, jako je třeba Zlatá rybka nebo O princezně Solimánské,“ vyjmenovává.

Asi nejčastěji zastoupenou postavou, kterou bychom ve skladu loutek našli, je Kašpárek. Přerovské divadlo jich má hned několik. „Velmi často v pohádkách vystupuje. I naše loutkové divadlo má takový neoficiální název - Přerovský kašpárek,“ říká nadšenec, jehož život je s divadlem spjatý už od dětství. Poprvé na jevišti vkročil ve třetí třídě základní školy.

Součástí souboru je už čtyřiaadvacet let a loutky ho pořád baví. Důležité je, že se mezi sebou umějí domluvit. Ostatně, divadlo Navařík přirovnává k druhé rodině.

Petra Pášová

Hrad Cimburk u Koryčan
– okrouhlá strážní věž.
Foto: kudyznudy.cz

Z jihu chrání Hanou Cimburk u Koryčan

Jako strážce nejjižnějšího cípu hanáckého regionu vzhlíží do krajiny hrad Cimburk poblíž obce Koryčany v okrese Kroměříž. Přesněji řečeno jeho zříceniny, kterým se zásluhou spolku Polpeje dostává náležitá péče.

Hrad pod názvem Nový Cimburk založil mezi léty 1327 a 1333 Bernard z Cimburka. Území, na kterém vznikl, získal od Jindřicha mladšího z Lipé shodou okolností výměnou za „Starý Cimburk“ u Městečka Trnávky.

Ve druhé polovině 14. století hrad držela moravská markrabata z rodu Lucemburků. V roce 1421 Cimburk zřejmě poškodili husité. Aby také ne, když tehdy patřil jejich katolickým odpůrcům – pánům z Holštejna. Další pohromu pevnosti přinesl rok 1468, kdy ji dobyla uherská vojska krále Matyáše Korvína. Na konci 15. století se vlastníkem hradu stal paradoxně velmož, jenž byl přímým příbuz-

ným jednoho z nejobávanějších Korvínových velitelů, Mikuláš Franc z Háje.

V následujícím století Cimburk dostal nové moderní opevnění tvořené mimo jiné pevnými baštami. Ty se osvědčily v roce 1645, kdy se hrad marně snažili dobýt Švédové. Ani ne 100 let po dokázání své spolehlivosti se ovšem cimburská hradní stavba v písemných pramenech uvádí jako pustá.

Její objekty postupem času značně zchátraly a proměnily se v ruiny. Ty ale dnes postupně probouzejí k životu členové spolku Polpeje, kteří od devadesátých let minulého století jednu z výrazných pamětihodností Kroměřížska obnovují. Jejich zásluhou došlo například k opravě a konzervaci hradního zdiva či k zastřešení důležitých věží.

Petr Komárek

Vánoční pohoda

Moc ráda vzpomínám na svého dědečka, který byl mistr ve vyprávění příběhů a každé Vánoce mi ho moc připomínají. Tehdy, za života mého dědy, který se narodil v roce 1875, se Vánoce slavily úplně jinak. Byly to svátky plné lásky a štědrosti, vůbec se neběhalo po supermarketech a rodina nepropadala davovému šílenství. Děti byly skromné a těšily se z každého dárku, rodiče pak byli plni lásky, když viděli radostná očka svých dětí.

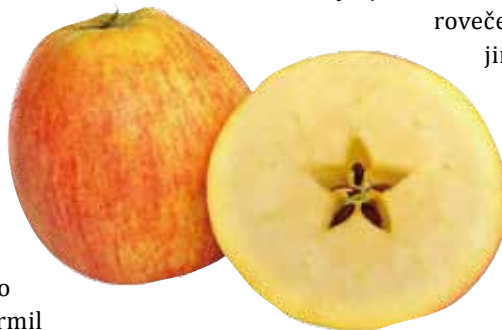
Tehdy, jak mi můj děda vyprávěl, začaly svátky u štědrovečerního stolu až po té, co hospodář nejprve nakrmil dobytek, hospodyně opatřila slepice a ostatní drůbež. Doma to vonělo vanilkou a purpurou. Než zasedli ke společné večeři, omotal tatínek nohy stolu řetězem, aby se za rok u stolu zase všichni sešli pěkně pospolu a nikdo se třeba nevydal na dalekou cestu mimo rodinu. Maminka nachystala na stůl slavnostní tabuli a pod každý talíř vložila několik zrněk obilí z posledního vyláčeného snopu - to proto, aby se každého člena rodiny držel po celý rok blahobyť. U stolu nesměl být lichý

počet talířů, to aby nepřišlo do domu neštěstí. Ale hlavně musel být u stolu jeden talířek navíc, to proto, aby mohli pohostit náhodného hosta, na Štědrý den nikdo nemohl být odmítnut, když požádal o pohoštění.

Ještě ten den po obědě hospodyňka poslala děti s čerstvě upečenou vánočkou k pastýřovi, aby i jeho děti měly něco dobrého u štědrovečerního stolu, samozřejmě

jim k tomu přidala i nějaké ty perníčky a dobrůtky, případně grošík.

U našeho dědy se před večeří celá rodina pěkně pomodlila nejen za ty, co byli u stolu, ale i za ty, kteří je už opustili. K večeři se podávala rybí nebo čočková polévka a po ní smažená nebo pečená ryba s bramborem a po večeři samozřejmě to byly perníčky, vanilkové rohlíčky a plno sušeného ovoce, oříšky a pod. Důležité bylo také rozkrojení jablíčka, pokud se objevila hvězdička - bylo to štěstí, pokud se objevil křížek, musel si dotyčný dát pozor, protože kolem něj obcházela smůla a neštěstí. Ještě na jednu věc musela hospodyně myslet, všechno muselo být přichystané tak, aby se nemuselo

od stolu vstávat - to by opět znamenalo možné neštěstí pro rodinu.

Když měli všichni, včetně děveček a pacholků břicha plná, šlo se ke stromečku, kde na ně čekaly malé dárky. Jakmile se potěšili dárky, nastala další důležitá část štědrého večera a to hádání. Tatínek měl nachystané rozpuštěné olovo, maminka přinesla lator s vodou a každý člen rodiny si odlil své olovo do vody a podle toho jaký tvar olovo vytvořilo se dalo předpokládat, co dotyčného v příštím roce čeká. Potom následovalo pouštění lodiček po vodě - to si každý vzal skořápku ořechu, vložil do ní maličkou svíčku a dívali se, jestli jsou skořápky pěkně pospolu nebo se některá oddělila. Děvčata, která už si myslela na mládence, se pak postavila zády ke dveřím a házela botou, když byla bota špičkou ke dveřím, znamenalo to, že děvče se provdá a půjde z domu, nebo taky že půjde příští rok někam do služby. Pokud byla bota otočená špičkou do místnosti, tak dívka další rok zůstala doma. Potom se pěkně poděkovalo za dárečky a zpívaly se u stromečku koledy.

Před půlnocí hospodář zapráhl koně do bryčky a jelo se na půlnoční mši, kostel

byl k prasknutí, ale většinou už z dálky bylo slyšet zpívání koled a oslavu příchodu Ježíška na svět. Půlnoční mše byla velice slavnostní a krásná. A tak nejen jako tehdy můj děda, ale i já se nesmírně těším na každé Vánoce, na to, že můžu obdarovat své blízké dárečky, že budeme všichni spolu a že se taky vydám na půlnoční, ale už bez dědy, bez rodičů, ale se svými dětmi a že si zazpíváme ty krásné koledy a opět si prožijeme krásné a šťastné Vánoce.

Jana Otáhalová

Prosinec

*Adventní věnce na dveřích a na stole pár svíček.
Vánoční teplo plane z nich do snu a dětských víček.
Čekání nekonečny muže bet, dež tóha je tak mocná.
Snad' Jéžišek k nám přende dnes, zni všode prosba vrócná.
Pro dětsky oče zářevy at' celé svět se zboři.
Pro srdečka tak vzrošeny at' svička nedohoři.
At' dnešni večir přeštedré nám okáže svó moc.
Pak roko v roce ožéme si svató tichó noc.*

